

Asia: VN/35482/2024

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle uudeksi Ahvenanmaan itsehallintolaiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Arvoisa vastaanottaja,

Oikeusministeriö on pyytänyt lausuntoja luonnoksesta hallituksen esitykseksi uudeksi Ahvenanmaan itsehallintolaiksi. Opetus- ja kulttuuriministeriö kiittää mahdollisuudesta kommentoida esitystä.

Kielisäännökset

Lakiehdotuksen 2 §:n 1 momentissa ehdotetaan, että voimassa olevan itsehallintolain muotoilu, jonka mukaan Ahvenanmaan ”maakunta on ruotsinkielinen”, muutetaan muotoon ”ruotsi on Ahvenanmaan pääkieli”. Ruotsinkielisessä alkuperäistekstissä todetaan, että ruotsi on ”det samhällsbärande språket på Åland”, mutta tämä on siis käännetty muotoon ”ruotsi on Ahvenanmaan pääkieli”. ”Samhällsbärande språk” ja ”pääkieli” eroavat merkitykseltään hieman toisistaan. Esimerkiksi Pohjoismaisessa kielipoliittisessa julistuksessa <https://pub.norden.org/politiknord2024-710/pohjoismainen-kielipoliittinen-julistus.html> muotoillaan ett pohjoismaiset kielet ovat ”yhteiskunnan toimintaa ylläpitävät kielet” (samhällsbärande språk).

Kulttuuri, kulttuuriperintö ja tekijänoikeus

Esityksessä ei ehdoteta muutoksia toimivallanjakoon muinaismuistoja, rakennusperinnön ja kulttuuriesineiden suojelua, kulttuuria, kirjasto- ja museolaitosta sekä tekijänoikeutta koskevissa asioissa. Toimivallanjakoon ei ole sisällöllisesti huomautettavaa. 25 §:n 19 kohdan säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan, että maakuntapäivien lainsäädäntövalta rakennussuojelun osalta ei kata kirkollisia rakennuksia Ahvenanmaalla. Tämä poikkeus olisi asianmukaista todeta myös itse säännöksessä.

Uskonnolliset yhdyskunnat ja hautaustoimi

26 §:n mukaan lainsäädäntövalta kuuluisi eduskunnalle mm. seuraavissa asioissa:

- kirkkolaki (23 kohta)
- uskonnollisia yhteisöjä koskeva lainsäädäntö 23 kohdassa säädettyin poikkeuksin ja ottaen huomioon, mitä 28 §:ssä säädetään (24 kohta)
- hautaustoimi 25 §:n 20 kohdassa säädettyin poikkeuksin ja ottaen huomioon, mitä 28 §:ssä säädetään (45 kohta)

25 §:n 20 kohdan mukaan mm. polttohautaus kuuluisi maakuntapäivien lainsäädäntövaltaan

28 § 1 mom. 3 ja 4 kohdan mukaan tavallisella lailla ja maakuntapäivien hyväksynnällä voitaisiin siirtää lainsäädäntövaltaa maakuntapäiville mm. seuraavissa asioissa:

- uskonnolliset yhteisöt lukuun ottamatta kirkkolakia sekä kreikkalaisortodoksista kirkkoa ja katolista kirkkoa koskeva lainsäädäntö (3 kohta)
- uskonnosta vapaa hautaustoimi (4 kohta)

Toimivallanjakoon tältä osin ei ole sisällöllisesti huomautettavaa, mutta säännösten muotoiluihin voidaan esittää joitakin huomioita.

26 §:n 24 kohdassa viittaus 23 kohdassa säädettyihin poikkeuksiin ei liene tarpeellinen, koska molempien kohtien mukaan lainsäädäntövalta kuuluu eduskunnalle. Säännöksessä voisi harkita käytettäväksi valtakunnan lainsäädännössäkkin käytössä olevaa termiä uskonnollinen yhdyskunta (religionssamfund).

Termiä ”polttohautaus” voi pitää vanhentuneena. On myös tulkinnanvaraista, kattaako se perusteluissa mainitut luvat krematorion perustamista varten. Selkeämpi ja ajanmukaisempi muotoilu voisi olla esimerkiksi ”tuhkausta ja krematorioita”.

28 §:n 1 mom. 3 kohdan muotoilun olisi suotavaa olla yhdenmukainen 26 §:n 24 kohdan kanssa, esim. ”uskonnollisia yhdyskuntia koskeva lainsäädäntö lukuun ottamatta kirkkolakia”. Ortodoksisen kirkon ja katolisen kirkon mainitseminen erikseen 28 §:n 1 mom. 3 kohdassa on tarpeetonta ja omiaan aiheuttamaan sekaannusta, koska molemmat ovat uskonnollisia yhdyskuntia/yhteisöjä ja kuuluvat siten joka tapauksessa säännöksen soveltamisalan piiriin.

28 §:n 1 mom. 4 kohdan perusteluista on pääteltävissä, että tarkoituksena on ollut sisällyttää säännöksen soveltamisalaan hautaustoimea koskeva lainsäädäntö kokonaisuudessaan lukuun ottamatta kirkkolaissa säädettyjä kysymyksiä. Säännöksen sanamuoto rajaa soveltamisalan kuitenkin selvästi kapeammaksi. Selkeämpi ja perusteluissa kuvattua tarkoitusta paremmin vastaava muotoilu olisi esim. ”hautaustoimi, ei kuitenkaan siltä osin kuin siitä säädetään kirkkolaissa”.

25 § Maakuntapäivien lainsäädäntövalta (25 kohta)

Ehdotetun 25 §:n 25 kohdan mukaan maakuntapäivillä olisi lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat koulutus[ta], oppisopimusta, kulttuuria, urheilua ja nuorisotyötä, arkistolaitosta valtion viranomaisen arkistoista 26 §:n 3 kohdassa säädettyin poikkeuksin ja kirkon arkistoinneista 26 §:n

23 kohdassa säädettyin poikkeuksin ja ottaen huomioon, mitä 46 §:n 16–18 kohdassa säädetään, sekä kirjasto- ja museolaitosta (utbildning, läroavtal, kultur, idrott och ungdomsarbete, arkivväsendet med de undantag för statliga myndigheters arkiv som anges i 26 § 2 punkten och för kyrkans arki valier som anges i 26 § 23 punkten och med beaktande av vad som föreskrivs i 46 § 16–18 punkten samt biblioteks- och museiväsendet). Terminologia poikkeaa voimassa olevasta itsehallintolaista siten, että opetus/undervisning on korvattu termeillä koulutus/utbildning (koulutus-sana on väärässä sijamuodossa).

Opetus- ja kulttuuriministeriö katsoo, että voimassa olevan itsehallintolain terminologiasta poiketen termin arkivväsendet suomenkielisenä vastineena olisi perusteltua käyttää arkistolaitoksen sijasta termiä arkistotoimi. Käännös vastaisi voimassa olevaa itsehallintolakia koskevan hallituksen esityksen perustelujen suomenkielistä kieliasua (HE 73/1990 vp, s. 44/II ja 69/I). Se olisi myös yhdenmukainen muun säädöskielen kanssa, ks. valtioneuvoston ohjesäännön (262/2003) 18 §:n 3 kohta, opetus- ja kulttuuriministeriöstä annetun valtioneuvoston asetuksen (310/2010) 1 §:n 5 kohta sekä opetus- ja kulttuuriministeriön työjärjestyksestä annetun opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen (359/2014) 15 §:n 1 momentin 3 kohta. Kysymys suomenkielisestä terminologiasta koskee myös kirjasto- ja museolaitosta (biblioteks- och museiväsendet).

Arkistolaitoksen (arkivväsendet) osalta säännöksen ehdotettu muotoilu poikkeaa säädösteknisesti voimassa olevan lain muotoilusta. Säännöskohtaisten perustelujen mukaan ”[a]rkistolaitosta koskevan maakuntapäivien lainsäädäntövaltaa sääntelevän säännöksen katsotaan käsittävän myös arkistojen rakentamista koskevat ja arkistoinnissa huomioon otettavia määräaikoja koskevat kysymykset. Valtion ja kirkon Ahvenanmaalla olevat arkistoaineistot ehdotetaan jatkossakin jätettäväksi pois maakuntapäivien lainsäädäntövallasta ja tämän käyvän ilmi kokonaisuudessaan kohdan otsikosta. Nämä arkistoaineistot kuuluvat 26 §:n 2 ja 23 kohdan mukaan eduskunnan lainsäädäntövaltaan.” (OM ML 2026:27, s. 160)

Perustelujen viittaus pykälän ”kohdan otsikkoon” on merkitykseltään epäselvä, sillä selostus koskee säännöksen sanamuotoa. Koska uudella muotoilulla ei perustelujen mukaan ilmeisesti ole tarkoitus muuttaa vallitsevaa oikeustilaa, aikaisempaa yksityiskohtaisemman muotoilun tarkoituksena on ilmeisesti esittää sääntelykokonaisuus selkeämmin maakuntapäivien lainsäädäntövaltaa koskevassa säännöksessä. Opetus- ja kulttuuriministeriö huomauttaa kuitenkin, että lakiehdotuksen 25 §:n 25 kohdassa viitatuissa kohdissa (46 §:n 16–18 kohdat) ei käytetä valtion viranomaisista ruotsiksi muotoilua statliga myndigheter, vaan riksmyndigheter. Lisäksi lakiehdotuksen 46 §:n 16–18 kohtien säännökset koskevat arkistoinnin suunnittelua (planera arkivering, 16 kohta) ja arkistoaineistoja (arkivalier, 17 ja 18 kohta), minkä vuoksi kolmannen termin arkisto/arkiv lisääminen 25 §:n 25 kohtaan olisi omiaan lisäämään sääntelyn tulkinnanvaraisuutta.

Kirkon arkistoaineistoja koskeva sääntelykokonaisuus on ehdotetussa muodossaan (viittaus lakiehdotuksen 26 §:n 23 kohtaan) hankalasti avautuva, ja se voi antaa harhaanjohtavan kuvan kirkkolain valtiosääntöoikeudellisesta asemasta. Kirkkolain (652/2023) 10 luvun 7 §:n mukaan kirkon viranomaisen arkistotoimen hoitoon, tehtäviin, suunnitteluun ja järjestämiseen sovelletaan arkistolakia (831/1994), jollei tässä laissa toisin säädetä. Uuden arkistointilain (529/2026) siirtymäsäännöksen mukaan viittauksilla arkistolakiin tarkoitetaan jatkossa uutta lakia. Opetus- ja kulttuuriministeriö huomauttaa, että kirkollisten viranomaisten arkistoihin viitataan myös lakiehdotuksen 46 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa (OM ML 2026:27, s. 208), vaikka asianomaisessa pykälässä ei säädettäisi kirkon arkistoaineistoista mitään.

Edellä esitetty huomioiden opetus- ja kulttuuriministeriö katsoo, että arkistolaitosta (arkivväsendet, arkistotoimi) koskevilta osin on jatkossakin perusteltua käyttää nykyistä itsehallintolakia vastaavaa, ehdotettua suppeampaa säädösteknistä muotoilua.

26 § Eduskunnan lainsäädäntövalta Ahvenanmaalla (2 kohta)

Ehdotetun 26 §:n 2 kohdan mukaan eduskunnan lainsäädäntövalta kattaa Ahvenanmaan seuraavissa asioissa: valtion viranomaisten järjestysmuoto ja toiminta sekä valtion viranomaisten arkistot ottaen huomioon, mitä 46 §:n 16–18 kohdassa säädetään (statsmyndigheternas organisation och verksamhet samt statliga myndigheters arkiv med beaktande av vad som föreskrivs i 46 § 16–18 punkten).

Säännöskohtaisten perustelujen mukaan "[t]ämä kohta säätelee suurta osaa valtionhallinnosta ja vastaa nykyisen lain 27 §:n 3 kohtaa." Opetus- ja kulttuuriministeriö huomauttaa, että voimassa olevan itsehallintolain 27 §:n 3 kohdassa mainitaan vain valtion viranomaisten järjestysmuoto ja toiminta. Tämän lisäksi valtakunnalla on 27 §:n 39 mukaan lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat "valtion viranomaisilta peräisin olevaa arkistoaineistoa ottaen huomioon, mitä 30 §:n 17 kohdassa säädetään".

Ehdotetun uuden muotoilun perusteluissa ei selosteta syitä valtion viranomaisten järjestysmuotoa ja toimintaa sekä arkistoja koskeva sääntelyn sisällyttämiseksi samaan kohtaan eikä poikkeamiselle voimassa olevan itsehallintolain sanamuodosta ("valtion viranomaisilta peräisin olevaa arkistoaineistoa"). Ratkaisu saattaa johtua siitä, että voimassa olevan lain 30 §:n 17 kohdan taustaoletuksena on arkistoaineistojen muodostuminen paperiasiakirjoista, siinä missä uuden lakiehdotuksen 46 §:n 16-18 kohdan sääntely on valmisteltu yhä suuremmassa määrin digitaalista asiakirjahallintoa ja arkistointia silmällä pitäen. Opetus- ja kulttuuriministeriö katsoo, että perusteluja on tältä osin syytä täydentää.

Opetus- ja kulttuuriministeriö katsoo edellä 25 §:n 25 kohdassa todettuun viitaten, että 26 §:n säännöksessä olisi perusteltua viitata nykyistä lainsäädäntöä vastaavasti valtion viranomaisilta peräisiin olevaan arkistoaineistoon (arkivalier som härrör från statsmyndigheter), mikä vastaisi myös ehdotetun 46 §:n 17 ja 18 kohdan terminologiaa. Ehdotetun 46 §:n 16 kohdan säännös arkistoinnin suunnittelusta liittyy ehdotetussa 26 §:n 2 kohdassa mainittavaan valtion viranomaisten toimintaan.

46 § Hallintoasioissa noudatettavat menettelyt ja hallintovaltaa koskevat poikkeukset (16-18 kohta)

Ehdotetun pykälän 16 kohdan mukaan kun valtakunnan viranomaisen on suunniteltava arkistointia asiakirjoille, jotka koskevat toimintaa Ahvenanmaalla, on neuvoteltava Ahvenanmaan hallituksen kanssa. Kyseessä olisi uusi säännös. Voimassa olevan lain 30 §:n 17 kohtaa vastaavasti 17 kohdassa säädettäisiin, että valtion viranomaistoiminnasta Ahvenanmaalla peräisin oleva arkistoaineisto voidaan siirtää Ahvenanmaan ulkopuolella säilytettäväksi vain Ahvenanmaan hallituksen kanssa käytyjen neuvottelujen jälkeen. Lisäksi ehdotetun 18 kohdan mukaan jos valtion viranomaisen arkistoaineisto on peräisin viranomaisen toiminnasta Ahvenanmaalla ja viranomaisen varsinainen toimipaikka sijaitsee Ahvenanmaan ulkopuolella, viranomaisen olisi neuvoteltava Ahvenanmaan hallituksen kanssa siitä, miten arkistoaineisto saatetaan Ahvenanmaan hallituksen saataville. Myös kohdan 18 säännös olisi uusi.

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että ehdotetun 17 kohdan sääntely vastaa pääosin nykyisen itsehallintolain 30 §:n 17 kohtaa. Sanamuoto poikkeaa kuitenkin osin voimassa olevasta säännöksestä (muun muassa ilmaus "siirtää pois maakunnasta" on korvattu muotoilulla "siirtää Ahvenanmaan ulkopuolella säilytettäväksi") eikä ratkaisun syitä selosteta säännöskohtaisissa

perusteluissa. Mikäli tarkoitus ei ole muuttaa vallitsevaa oikeustilaa, olisi perusteltua käyttää voimassa olevan lain sanamuotoa. Säännöskohtaisissa perusteluissa mainittu ”Ahvenanmaan tiedonsaantioikeus” ja sen liittäminen Ahvenanmaan (maakunnan) hallitukseen (OM ML 2026:27, s. 211) on myös ongelmallinen muotoilu jäljempänä 18 kohdan osalta esitetyt näkökohdat huomioiden.

Opetus- ja kulttuuriministeriö katsoo, että arkistoinnin suunnitteluun liittyvä uusi säännösehdotus (16 kohta) on periaatteessa kannatettava. Arkistoinnin tapahtuessa yhä useammin digitaalisessa muodossa sitä on myös suunniteltava eri tavoin kuin paperiarkistojen aikana. Tämä mahdollistaa sen, että arkistojen voimassa olevaa itsehallintolakia koskevassa hallituksen esityksessä tunnistettu suuri kulttuuripoliittinen merkitys maakunnalle (HE 73/1990 vp, s. 44/II) voidaan ottaa huomioon arkistoaineistojen koko elinkaaren ajan. Opetus- ja kulttuuriministeriö korostaa kuitenkin, että viranomaisten uuden arkistointilain 7 §:n mukainen velvollisuus suunnitella arkistointinsa osana tiedonhallintaa voi käytännössä edellyttää usein toistuvia, laajuudeltaan erilaisia muutostöimenpiteitä. On mahdollista, että itsehallintolaissa säädetty neuvotteluvelvollisuus muodostuu raskaaksi hallinnolliseksi taakaksi vähäisempien muutosten suunnittelussa. Opetus- ja kulttuuriministeriö katsoo, että 16 kohdan muotoilu olisi syytä vielä muokata tavalla, joka ottaa huomioon arkistoinnin suunnittelun käytännön vaatimukset ehdotettua muotoilua joustavammin.

Ehdotetun 18 kohdan osalta opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että sääntelyn tavoitteita voi pitää ymmärrettävinä ottaen huomioon virastorakenteessa voimassa olevan itsehallintolain säätämisen jälkeiset muutokset. Valtion paikallishallintoon kuuluneet erilliset viranomaiset on monilla toimialoilla liitetty osaksi valtakunnallista virasto-organisaatiota. Esimerkiksi Ulosottolaitos ja Syyttäjälaitos ovat valtakunnallisia viranomaisia, jotka toimivat myös Ahvenanmaalla. Voimassa olevan itsehallintolain arkistosääntelyn taustalla olleiden kulttuuripoliittisten tavoitteiden toteuttaminen edellyttää nykyisin myös ehdotetussa 17 kohdassa tarkoitettujen viranomaisten arkistoaineistojen saatavuutta.

Ehdotetun kohdan muotoilu ja sen perustelut ovat kuitenkin ongelmallisia. Perustelujen mukaan ”[k]oska asiat käsitellään Ahvenanmaan ulkopuolella, Ahvenanmaan oikeus saada tietoja ja asiakirjoja tulee turvata. Valtion viranomaisen tulee neuvotella Ahvenmaan hallituksen kanssa siitä, miten arkistoaineisto tulee saattaa Ahvenanmaan hallituksen saataville. Ahvenanmaan hallituksen tulee puolestaan pystyä saattamaan arkistoaineisto esimerkiksi tutkijoiden saataville” (OM ML 2026:27, s. 211). Ehdotetussa muodossaan säännös antaisi Ahvenanmaan (maakunnan) hallitukselle privilegioidun aseman arkistoitujen tietojen käyttäjänä ja tällaisten tietojen välittäjänä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö korostaa, että oikeus saada tietoja on perustuslain julkisuusperiaatetta koskevan 12 §:n 2 momentin mukaan perusoikeus. Asiakirjajulkisuutta perusoikeutena konkretisoi laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999). Lakiehdotuksessa ei perustella sitä, miksi laissa pitäisi säätää maakunnan hallituksen asemasta ehdotetulla tavalla. Myös Ahvenanmaata koskevat arkistoidut tiedot ovat lähtökohtaisesti kaikkien saatavilla, eikä maakunnan hallituksella ole niihin parempaa oikeutta kuin muilla ahvenanmaalaisilla tai maakunnan ulkopuolisilla tahoilla.

46 § Hallintoasioissa noudatettavat menettelyt ja hallintovaltaa koskevat poikkeukset (säännöskohtaiset perustelut)

Opetus- ja kulttuuriministeriö huomauttaa, että kirkollisten viranomaisten arkistoihin viitataan lakiehdotuksen 46 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa (OM ML 2026:27, s. 208), vaikka asianomaisessa pykälässä ei säädettäisi kirkon arkistoaineistoista mitään.

93 § Oikeus päästä jatko-opintoihin

Ehdotetun pykälän mukaan Ahvenanmaalla toimivassa oppilaitoksessa tutkinnon suorittaneella on oikeus, siten kuin Ahvenanmaan hallituksen suostumuksella annetulla valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään, päästä valtion ylläpitämään tai valtionapua saavaan ruotsinkieliseen tai kaksikieliseen oppilaitokseen sekä suorittaa tutkinnon siellä, vaikkei hänellä ole sisäänpääsyä ja tutkinnon suorittamista varten vaadittavaa suomen kielen taitoa.

Säännöskohtaisten perustelujen mukaan pykälä vastaisi lähinnä voimassa olevan itsehallintolain 41 §:ää, jonka tarkoituksena on esitöiden mukaan ehkäistä sellainen kehitys, että ahvenanmaalaiset eivät voisi saada korkeampaa opetusta maakunnan ulkopuolella (HE 73/1990 vp, s. 88/I). Ehdotetun uuden säännöksen perusteluissa todetaan edelleen seuraavaa:

”Pykälän mukaan asetuksella säädetään poikkeuksesta, joka koskee suomen kielen vaatimusta pääsykokeissa ja tutkinnon suorittamisessa ruotsinkielisessä tai kaksikielisessä yliopistossa ja niissä ammattikorkeakouluissa, joissa opetuskielenä on ruotsin kieli tai sekä suomen että ruotsin kieli. Tämä koskee vain sellaisia oppilaitoksia, joita valtio ylläpitää tai tukee. Kielivaatimuksen vapauttamista koskevat säännökset sisältyvät nykyisin ahvenanmaalaiselta opiskelijalta yliopistossa ja ammattikorkeakoulussa vaadittavasta suomen kielen taidosta annettuun valtioneuvoston asetukseen (841/2000).” (OM ML 2026:27, s. 246-247)

Ehdotetussa pykälässä Ahvenanmaan hallituksen suostumusta koskeva kirjaus olisi uusi. ”Suostumus annettaisiin samalla tavalla kuin voimassa olevan itsehallintolain 42 §:n mukaan, joka koskee valtion palveluksessa olevien kielitaitoa.” Voimassa olevan 42 §:n perusteluissa (HE 73/1990 vp, s. 89/II) todetaan, että ”koska maakunnan etu vaatii, etteivät suomen kielen taitoa koskevat vaatimukset muodostu ahvenanmaalaisille esteeksi hakeutua valtion palvelukseen maakunnassa, ehdotetaan, että asetukselle on saatava maakuntahallituksen suostumus”. Ehdotetun pykälän perustelujen mukaan ”[v]astaava koskee jatko-opintoja. Ahvenanmaalla on intressi siihen, että Suomen kielen taitoa koskevat vaatimukset eivät muodostu esteeksi pääsulle ruotsinkieliseen tai kaksikieliseen oppilaitokseen valtakunnassa tai tutkinnon suorittamiselle siellä. Ahvenanmaan hallituksen suostumus on annettava uuden asetuksen antamisen tai asetuksen muuttamisen yhteydessä. Suostumusta voimassa olevaan asetukseen ei voida peruuttaa, joten menettely ei vastaa sopimusasetuksia koskevaa menettelyä.” (OM ML 2026:27, s. 247)

Opetus- ja kulttuuriministeriö huomauttaa, että ehdotetun pykälän otsikon ja sanamuodon terminologia eivät vastaa säännöskohtaisia perusteluja. Otsikkoteksti on ”Oikeus päästä jatko-opintoihin (Rätten till inträde för fortsatta studier), ja pykäläteksti koskee valtion ylläpitämää tai valtionapua saavaa ruotsinkielistä tai kaksikielistä oppilaitosta (en svensk- eller tvåspråkig läroanstalt vars huvudman är staten eller som erhåller understöd av staten). Pykäläteksti vastaa pääosin voimassa olevan itsehallintolain 41 §:ää. Säännöskohtaisten perustelujen mukaan kyse olisi kuitenkin nimenomaan yliopisto- ja ammattikorkeakouluopinnoista. Opetus- ja kulttuuriministeriö katsoo, että pykälätekstiä tulisi muokata vastaamaan tarkoitettua sisältöä, ajantasaista terminologiaa käyttäen. Mikäli säännös koskee yliopistoja ja ammattikorkeakouluja (eli korkeakouluja), tulisi tämän käydä selvästi ilmi säädöstekstistä. Opetus- ja kulttuuriministeriö katsoo edelleen, että pykäläotsikon muotoilun tulisi olla informatiivisempi. Esimerkiksi ”Suomen kielen taito korkeakouluopinnoissa” vastaisi paremmin säännöskohtaisten perustelujen mukaista sisältöä.

Ehdotetun asetuksen antovaltuutta koskevan muutoksen osalta opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että perusteluissa tehty rinnastus nykyisen itsehallintolain valtion palveluksessa olevien kielitaitoa koskevan 42 §:n ja ehdotetun uuden 93 §:n osalta ei ole kaikilta osin perusteltu. Voimassa olevan itsehallintolain 41 §:n perusteluissa mainittu tavoite ”ehkäistä sellainen kehitys, että ahvenanmaalaiset eivät voisi saada korkeampaa opetusta maakunnan ulkopuolella” ei palvele yksinomaan tai edes ensisijaisesti valtionhallinnon toimintaa ruotsinkielisessä maakunnassa. Kyse on perustuslain 16 §:ssä turvattujen sivistyksellisten oikeuksien toteutumisesta. Säännöskohtaisia perusteluja onkin syytä täydentää esityksen jatkovalmistelussa, mikäli asetuksen antaminen edellyttäisi Ahvenanmaan (maakunnan) hallituksen suostumusta.

Sovellettava hallinnon yleislainsäädäntö

On hyvä, että mietinnössä on esillä, sovelletaanko Ahvenanmaahan liittyvissä asioissa ahvenanmaalaisia vai mannermaisia hallinnon yleislakeja. Sovellettava hallinnon yleislainsäädäntö on herättänyt kysymyksiä esimerkiksi opinto- ja tutkintorekistereitä koskevien tehtävien siirtyessä Ahvenanmaalta Opetushallitukselle sopimusasetuksen nojalla. Selkeyden ja oikeusvarmuuden vuoksi on hyvä, että itsehallintolakiin ehdotetaan nimenomaisia säännöksiä sovellettavista hallinnon yleislajeista (45 §) ja tietojen luovuttamisesta salassapitosäännösten estämättä Ahvenanmaan ja valtakunnan viranomaisten välillä (101 §).

Ehdotetun 101 §:n perusteluissa mainitaan esimerkkinä, että jos maakuntapäivälaissa säädetään Ahvenanmaan lukion oikeudesta luovuttaa tietoja Ahvenanmaan työmarkkina- ja opintopalveluviranomaiselle, viranomaisella olisi ehdotetun säännöksen mukaisesti oikeus luovuttaa tiedot myös valtakunnan vastaavalle työmarkkina- ja opintopalveluviranomaiselle, jos muut laissa säädetyt edellytykset täyttyvät. Mannermaalla koulutusta järjestää viranomaisten lisäksi yksityisiä toimijoita kuten säätiöitä. Esityksen jatkovalmistelussa voisi selvittää mahdollisuutta ulottaa säännös viranomaisten lisäksi tällaisiin muihin toimijoihin, jotka hoitavat vastaavia tehtäviä kuten järjestävät samojen lakien mukaista koulutusta, jotta tiedonkulku ei tällaisissa tilanteissa riipu koulutuksen järjestäjän oikeudellisesta muodosta.

Toimivaltaa opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan asioissa koskee ehdotuksen 25 §:n 25 kohta. Pykälässä ja sen perusteluissa vaikuttaa olevan ristiriitaa, sillä perustelujen mukaan ”oppivelvollisuudesta ehdotetaan lainkohdassa säädettäväksi nimenomaisesti”, mutta itse pykälän kyseisessä kohdassa tämä ei näy. Ymmärrämme kuitenkin perusteluista, ettei toimivallan jakoa käytännössä olisi tarkoitus muuttaa koulutusta koskevilla asioilla, joten meillä ei ole tähän siltä osin kommentoitavaa.

Bästa mottagare!

Justitieministeriet har begärt utlåtanden om utkastet till regeringens proposition med förslag till ny självstyrelse för Åland. Undervisnings- och kulturministeriet tackar för möjligheten att ge kommentarer till propositionen.

Språkbestämmelser

I 2 § 1 mom. i lagförslaget föreslås det att den gällande självstyrelselagens skrivning om att Åland är "enspråkigt svenskt" ändras till "det samhällsbärande språket på Åland är svenska". I den finska översättningen har man översatt "det samhällsbärande språket" till "pääkieli" (huvudspråk). Det finns en skillnad mellan innebörden i "samhällsbärande språk" och "pääkieli". I Deklarationen om nordisk språkpolitik <https://pub.norden.org/politiknord2024-710/deklaration-om-nordisk-sprakpolitik.html> står det till exempel att de nordiska språken är "samhällsbärande språk" och i den finska översättningen säger man att de nordiska språken är "yhteiskunnan toimintaa ylläpitävät kielet".

Kultur, kulturarv och upphovsrätt

I förslaget föreslås inga ändringar i fördelningen av behörigheterna i fråga om fornminnen, byggarv och skydd av kulturföremål, kultur, biblioteks- och museiväsendet samt upphovsrätt. Det finns innehållsmässigt inget att anmärka om fördelningen av behörigheterna. I specialmotiveringen till 25 § 19 punkten står det att skyddet av kyrkliga byggnader på Åland har ansetts höra till kyrkolagstiftningen och avsikten är att inte ändra på detta förhållande. Det skulle vara lämpligt att fastslå detta undantag även i själva bestämmelsen.

Religionssamfund och begravningsverksamhet

Enligt 26 § omfattar riksdagens lagstiftningsbehörighet bland annat frågor om

- kyrkolagen (23 punkten),
- lagstiftning som gäller religiösa samfund med det undantag som anges i 23 punkten och med beaktande av vad som föreskrivs i 28 § (24 punkten),
- begravning med det undantag som anges i 25 § 20 punkten och med beaktande av vad som föreskrivs i 28 § (45 punkten).

Enligt 25 § 20 punkten har lagtinget lagstiftningsbehörighet bland annat i fråga om eldbegängelse.

Enligt 28 § 1 mom. 3 och 4 punkten kan lagstiftningsbehörighet genom en vanlig lag och med lagtingets bifall överföras på lagtinget bland annat i följande frågor:

- religiösa samfund, med undantag för kyrkolagen och lagstiftning som gäller den grekisk-ortodoxa kyrkan och den katolska kyrkan (3 punkten),
- konfessionslös begravning (4 punkten).

I detta avseende finns det inget innehållsmässigt att anmärka om fördelningen av behörigheterna, men formuleringarna av bestämmelserna kan vara bra att kommentera.

I 26 § 24 punkten är hänvisningen till de undantag som föreskrivs i 23 punkten förmodligen inte nödvändig, eftersom båda punkterna fastställer att riksdagen har lagstiftningsbehörighet. Det skulle kunna vara bra att överväga att termen "religionssamfund", som även används i rikets lagstiftning, används i bestämmelsen.

Termen "eldbegängelse" kan anses vara föråldrad. Det är även oklart om den omfattar de tillstånd att anlägga ett krematorium som avses i motiveringen. En tydligare och modernare formulering skulle till exempel vara "kremering och krematorier".

Formuleringen i 28 § 1 mom. 3 punkten bör vara förenlig med 26 § 24 punkten, till exempel "lagstiftning som gäller religionssamfund, med undantag för kyrkolagen". Den separata angivelsen om den ortodoxa kyrkan och den katolska kyrkan i 28 § 1 mom. 3 punkten är onödig och ägnad att förorsaka förvirring, eftersom båda är religionssamfund och därför ändå omfattas av tillämpningsområdet för bestämmelsen.

Utifrån motiveringen till 28 § 1 mom. 4 punkten är det möjligt att dra en slutsats om att syftet har varit att med undantag för de frågor som fastställs i kyrkolagen inkludera hela lagstiftningen om begravningsverksamhet i tillämpningsområdet för bestämmelsen. Ordalydelsen i bestämmelsen gör dock att tillämpningsområdet är betydligt snävare. En tydligare formulering som bättre stämmer överens med det syfte som beskrivs i motiveringen skulle till exempel vara "begravning, dock inte till den del den föreskrivs i kyrkolagen".

25 § Lagtingets lagstiftningsbehörighet (25 punkten)

Enligt den föreslagna 25 § 25 punkten har lagtinget lagstiftningsbehörighet i fråga om utbildning, läroavtal, kultur, idrott och ungdomsarbete, arkivväsendet med de undantag för statliga myndigheters arkiv som anges i 26 § 3 punkten och för kyrkans arkivalier som anges i 26 § 23 punkten och med beaktande av vad som föreskrivs i 46 § 16–18 punkten samt biblioteks- och museiväsendet. Termerna skiljer sig från den gällande självstyrelselagen så att opetus/undervisning har ersatts med termerna koulutus/utbildning (ordet koulutus har fel kasus).

Undervisnings- och kulturministeriet anser att det, till skillnad från termerna i den gällande självstyrelselagen, skulle vara motiverat att använda termen arkistotoimi, inte arkistolaitos, som finskspråkig motsvarighet till termen arkivväsendet. Översättningen skulle motsvara den finska språkdräkten för motiveringen till regeringens proposition om självstyrelselagen (RP 73/1990 rd, s. 44/II och 69/I). Den skulle även vara förenlig med det övriga författningsspråket, se 18 § 3 punkten i reglementet för statsrådet (262/2003), 1 § 5 punkten i statsrådets förordning om undervisnings- och kulturministeriet (310/2010) och 15 § 1 mom. 3 punkten i undervisnings- och kulturministeriets förordning om undervisnings- och kulturministeriets arbetsordning (359/2014). Frågan om de finskspråkiga termerna gäller även biblioteks- och museiväsendet.

När det gäller arkivväsendet skiljer sig den föreslagna formuleringen av bestämmelsen författningstekniskt sett från formuleringen i den gällande lagen. I specialmotiveringen anges följande: "Bestämmelsen om lagtingets lagstiftningsbehörighet för arkivväsendet anses också omfatta frågor gällande byggande av arkiv och tidsfrister som ska iakttas vid arkivering. Det föreslås att statens och kyrkans arkivalier på Åland fortsättningsvis är undantagna från lagtingets lagstiftningsbehörighet och att detta i sin helhet framgår av punktens rubrik. Dessa arkivalier hör till riksdagens lagstiftningsbehörighet enligt 26 § 2 och 23 punkten." (JM BU 2026:27, s. 164)

Innebörden i motiveringens hänvisning till "punktens rubrik" i paragrafen är oklar, eftersom redogörelsen gäller ordalydelsen av bestämmelsen. Eftersom syftet med den nya formuleringen, enligt motiveringen, uppenbarligen inte är att ändra det rådande rättsläget, är syftet med den mer detaljerade formuleringen uppenbarligen att ange hela regelverket i bestämmelsen om lagtingets lagstiftningsbehörighet på ett tydligare sätt. Undervisnings- och kulturministeriet påpekar dock att i de punkter (46 § 16–18 punkten) som 25 § 25 punkten i lagförslaget hänvisar till används ordet

riksmyndigheter på svenska för valtjänsten, inte statliga myndigheter. Dessutom handlar bestämmelserna i 46 § 16–18 punkten om att planera arkivering, 16 punkten, och arkivalier, 17 och 18 punkten, varför det skulle bli en tolkningsfråga, om en tredje term, arkisto/arkiv, lades till i 25 § 25 punkten.

Regelverket om kyrkans arkivalier är svårbegripligt i dess föreslagna form (hänvisning till 26 § 23 punkten) och kan ge en vilseledande bild av kyrkolagens konstitutionella status. Enligt 10 kap. 7 § i kyrkolagen (652/2023) tillämpas arkivlagen (831/1994) på skötseln, planeringen och organiseringen av arkivfunktionen hos en kyrklig myndighet samt på arkivfunktionens uppgifter, om inte något annat föreskrivs i denna lag. Enligt övergångsbestämmelsen i den nya arkiveringslagen (529/2026) avser hänvisningar till arkivlagen framöver hänvisningar till den nya lagen. Undervisnings- och kulturministeriet påpekar att hänvisningar till kyrkliga myndigheters arkiv även finns i specialmotiveringen till 46 § i lagförslaget (JM BU 2026:27, s. 208), även om den aktuella paragrafen inte föreskriver någonting om kyrkans arkivalier.

Med beaktande av det ovan nämnda anser undervisnings- och kulturministeriet att till de delar det berör arkivväsendet/arkistotoimi är det även i fortsättningen motiverat att använda den föreslagna mer begränsade författningstekniska formuleringen, som är förenlig med den nuvarande självstyrelselagen.

26 § Riksdagens lagstiftningsbehörighet på Åland (2 punkten)

Enligt den föreslagna 26 § 2 punkten omfattar riksdagens lagstiftningsbehörighet Åland i fråga om statsmyndigheternas organisation och verksamhet samt statliga myndigheters arkiv med beaktande av vad som föreskrivs i 46 § 16–18 punkten.

I specialmotiveringen står det att ”denna punkt reglerar en stor del av statsförvaltningen och motsvarar 27 § 3 punkten i nuvarande lag”. Undervisnings- och kulturministeriet påpekar att enbart statsmyndigheternas organisation och verksamhet anges i 27 § 3 punkten i den gällande självstyrelselagen. Enligt 27 § 39 punkten har dessutom riket lagstiftningsbehörighet i fråga om ”arkivalier som härrör från statsmyndigheter med beaktande av vad som stadgas i 30 § 17 punkten”.

Motiveringen till den föreslagna nya formuleringen redogör inte för några orsaker till att bestämmelserna om statsmyndigheternas organisation och verksamhet samt arkiv införs i samma punkt och inte heller till undantaget från ordalydelsen i den gällande självstyrelselagen (”arkivalier som härrör från statsmyndigheter”). Lösningen kan bero på att utgångsantagandet om 30 § 17 punkten i den gällande lagen är att arkivalier bildas av pappershandlingar, medan bestämmelserna i 46 § 16–18 punkten i det nya lagförslaget i större omfattning har beretts med tanke på digital dokumentförvaltning och arkivering. Undervisnings- och kulturministeriet anser att motiveringen till den delen bör kompletteras.

Med hänvisning till det som konstateras ovan i 25 § 25 punkten anser undervisnings- och kulturministeriet att det skulle vara motiverat att bestämmelsen i 26 § på samma sätt som i den nuvarande lagstiftningen hänvisar arkivalier som härrör från statsmyndigheter, vilket även skulle vara förenligt med termerna i den föreslagna 46 § 17 och 18 punkten. Bestämmelsen om att planera arkivering i den föreslagna 46 § 16 punkten gäller statsmyndigheternas verksamhet i den föreslagna 26 § 2 punkten.

46 § Förfaranden i förvaltningsärenden och undantag i fråga om förvaltningsbehörigheten (16–18 punkten)

Enligt den föreslagna 16 punkten i paragrafen ska samråd hållas med Ålands regering när en riksmyndighet ska planera arkivering för handlingar som rör verksamhet på Åland. Det är fråga om en ny bestämmelse. I överensstämmelse med 30 § 17 punkten i den gällande lagen föreskriver 17 punkten att arkivalier som härrör från en statlig myndighetsverksamhet på Åland kan föras till förvaring utanför Åland endast efter samråd med Ålands regering. I den föreslagna 18 punkten står följande: I fråga om arkivalier som härrör från en riksmyndighets verksamhet på Åland, men där myndighetens egentliga verksamhetsställe finns utanför Åland, ska myndigheten samråda med Ålands regering om hur arkivalierna görs tillgängliga för Ålands regering. Även bestämmelsen i 18 punkten är ny.

Undervisnings- och kulturministeriet konstaterar att bestämmelsen i den föreslagna 17 punkten mestadels stämmer överens med 30 § 17 punkten i den nuvarande självstyrelselagen. Ordalydelsen skiljer sig dock delvis från den gällande bestämmelsen (bland annat uttrycket "föras bort från landskapet" har ersatts med formuleringen "föras till förvaring utanför Åland") och orsakerna till lösningen redogörs inte i specialmotiveringen. Om syftet inte är att ändra det rådande rättsläget, skulle det vara motiverat att använda ordalydelsen i den gällande lagen. Angivelsen "Ålands rätt till information" i specialmotiveringen och kopplingen av den till Ålands (landskapets) regering (JM BU 2026:27, s. 217) är också en problematisk formulering med tanke på de synpunkter på 18 punkten som läggs fram nedan.

Undervisnings- och kulturministeriet anser att förslaget till ny bestämmelse om att planera arkivering (16 punkten) i princip är bra. Eftersom arkiveringen allt oftare sker i digitalt format, bör den även planeras på ett annat sätt än när arkivalier förvarades i pappersform. Detta gör det möjligt att under arkivaliernas hela livscykel beakta arkivens stora kulturpolitiska betydelse för landskapet, betydelse som har identifierats i regeringens proposition om den gällande självstyrelselagen (RP 73/1990 rd, s. 44/II). Undervisnings- och kulturministeriet understryker dock att myndigheternas skyldighet enligt 7 § i den nya arkiveringslagen att planera arkivering som en del av informationshanteringen i praktiken kan kräva olika ofta upprepade, omfattande ändringsåtgärder. Det är möjligt att den föreskrivna samrådsskyldigheten i självstyrelselagen blir en tung administrativ börda vid planeringen av mindre ändringar. Undervisnings- och kulturministeriet anser att formuleringen av 16 punkten bör utarbetas så att den beaktar de praktiska kraven på planeringen av arkivering på ett mer flexibelt sätt än vad den föreslagna formuleringen gör.

Ministeriet konstaterar om den föreslagna 18 punkten att målen för regleringen kan anses vara förståeliga med tanke på de ändringar av ämbetsverksstrukturen som gjordes efter att den gällande självstyrelselagen hade stiftats. De separata myndigheter som har hört till statens lokalförvaltning har på många verksamhetsområden anslutits till den riksomfattande ämbetsverksorganisationen. Utsökningsverket och Åklagarmyndigheten är till exempel riksmyndigheter som även är verksamma på Åland. För att de kulturpolitiska mål som har legat till grund för arkivbestämmelserna i den gällande självstyrelselagen ska kunna uppfyllas, krävs numera även tillgång till arkivalier tillhörande de myndigheter som avses i den föreslagna 17 punkten.

Formuleringen av den föreslagna punkten och motiveringen till formuleringen är dock problematiska. I motiveringen anges följande: "Eftersom ärendena handläggs utanför Åland bör Ålands rätt till information och handlingar tryggas. Den statliga myndigheten ska samråda med Ålands regering om hur de arkivalierna ska göras tillgängliga för Ålands regering. Ålands regering ska i sin tur kunna göra arkivalierna tillgängliga för exempelvis forskare." (JK BU 2026:27, s. 217). Bestämmelsen skulle i dess föreslagna form ge Ålands (landskapets) regering ett privilegium som användare och förmedlare av arkiverade data.

Undervisnings- och kulturministeriet understryker att rätten att få information är en grundläggande rättighet enligt 12 § 2 mom. om offentlighetsprincipen i grundlagen. Handlingsoffentligheten som grundläggande rättighet konkretiseras av lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999). Lagförslaget motiverar inte varför lagen ska innehålla bestämmelser om landskapsregeringens status på det föreslagna sättet. Även arkiverade data om Åland är i regel tillgängliga för alla, och landskapsregeringen har inte större rätt att få dem än vad andra ålänningar eller aktörer utanför landskapet har.

46 § Förfaranden i förvaltningsärenden och undantag i fråga om förvaltningsbehörigheten (specialmotivering)

Undervisnings- och kulturministeriet påpekar att hänvisningar till kyrkliga myndigheters arkiv finns i specialmotiveringen till 46 § lagförslaget (JM BU 2026:27, s. 214), även om den aktuella paragrafen inte föreskriver någonting om kyrkans arkivalier.

93 § Rätten till inträde för fortsatta studier

Enligt den föreslagna paragrafen har den som har avlagt examen vid en läroanstalt på Åland rätt att, i enlighet med vad som närmare föreskrivs genom förordning av statsrådet som utfärdas med Ålands regerings samtycke, vinna inträde och avlägga examen vid en svensk- eller tvåspråkig läroanstalt vars huvudman är staten eller som erhåller understöd av staten, även om han eller hon inte har de kunskaper i finska som krävs för inträde och för att avlägga examen.

Enligt specialmotiveringen motsvarar paragrafen huvudsakligen 41 § i gällande självstyrelselag. Enligt förarbetena är syftet med paragrafen att förhindra en utveckling som skulle innebära att ålänningar inte kan få högre utbildning utanför landskapet (RP 73/1990 rd, s. 88/I). I motiveringen till den föreslagna nya bestämmelsen fastslås även följande:

”Enligt paragrafen ska det genom förordning införas undantag från kraven på finska vid inträde och för att avlägga examen vid svensk- eller tvåspråkiga universitet samt de yrkeshögskolor som har svenska eller både finska och svenska som undervisningsspråk. Detta gäller enbart sådana läroinrättningar som upprätthålls av staten eller som får understöd av staten. Bestämmelser om befrielse från språkkrav finns för närvarande i statsrådets förordning om den kunskap i finska som vid universitet och yrkeshögskolor krävs av åländska studeranden (841/2000).” (JM BU 2026:27, s. 246–247)

I den föreslagna paragrafen är skrivningen om Ålands regerings samtycke ny. ”Samtycket ska ges på samma sätt som enligt den gällande självstyrelselagens 42 §, som gäller statsanställdas språkkunskap.” I motiveringen till den gällande 42 § (RP 73/1990 rd, s. 89/II) sägs att ”emedan det ligger i landskapets intresse att kraven på kunskap i finska inte blir ett hinder för ålänningar att söka sig till statlig anställning i landskapet, föreslås det att förordningen ska ges med samtycke av landskapsstyrelsen”. I motiveringen till den föreslagna paragrafen anges följande: ”Motsvarande gäller för rätten till inträde för fortsatta studier, Åland har ett intresse av att kraven på kunskaper i finska inte blir ett hinder för att vinna inträde till eller avlägga examen vid en svensk- eller tvåspråkig läroanstalt i riket. Ålands regerings samtycke ska ges i samband med att en ny förordning utfärdas eller ändras. Ett samtycke till en gällande förordning kan inte återtas, förfarandet motsvarar därmed inte det som gäller för överenskommelseförordningar.” (JM BU 2026:27, s. 253)

Undervisnings- och kulturministeriet påpekar att termerna i rubriken till den föreslagna paragrafen och i ordalydelsen inte stämmer överens med specialmotiveringen. Rubriktexten är "Rätten till inträde för fortsatta studier" och gäller en svensk- eller tvåspråkig läroanstalt vars huvudman är staten eller som erhåller understöd av staten. Paragraftexten motsvarar i stort sett 41 § i den gällande självstyrelselagen. Enligt specialmotiveringen är det dock uttryckligen fråga om studier vid universitet och yrkeshögskolor. Undervisnings- och kulturministeriet anser att paragraftexten bör utarbetas med användande av aktuella termer så att den stämmer överens med den avsedda innebörden. Om bestämmelsen gäller universitet och yrkeshögskolor (det vill säga högskolor), bör detta på ett tydligt sätt framgå av författningstexten. Dessutom anser undervisnings- och kulturministeriet att formuleringen av paragrafrubriken bör vara mer informativ. Exempelvis "Kunskaper i finska vid högskolestudier" skulle bättre motsvara innebörden i specialmotiveringen.

Undervisnings- och kulturministeriet konstaterar om den föreslagna ändringen av bemyndigandet att utfärda förordning att det jämställande som i motiveringen görs mellan 42 § om statsanställdas språkkunskap i den nuvarande självstyrelselagen och den föreslagna nya 93 § inte till alla delar är motiverat. Målet i motiveringen till 41 § i den gällande självstyrelselagen, det vill säga "att förhindra en utveckling som skulle innebära att ålänningar inte kan få högre utbildning i Finland", främjar varken uteslutande eller ens i första hand statsförvaltningens verksamhet i svenskspråkiga landskap. Det är fråga om att tillgodose de kulturella rättigheter som tryggas genom 16 § i grundlagen. Specialmotiveringen bör därför kompletteras under den fortsatta beredningen av propositionen, om det krävs samtycke av Ålands (landskapets) regering för att förordningen ska kunna utfärdas.

Tillämplig allmän lagstiftning för förvaltningen

Det är bra att betänkandet har tagit upp frågan om huruvida frågor som rör Åland omfattas av Ålands eller fastlandets allmänna förvaltningslagar. Den tillämpliga allmänna lagstiftningen för förvaltningen har väckt frågor, till exempel till följd av att studie- och examensregisteruppgifterna ska överföras från Åland till Utbildningsstyrelsen på grundval av överenskommelseförordningen. Med tanke på tydligheten och rättssäkerheten är det bra att de aktuella bestämmelserna om tillämpliga allmänna förvaltningslagar (45 §) och om utlämnande av information trots sekretessbestämmelserna mellan Ålands myndigheter och rikets myndigheter (101 §) föreslås för självstyrelselagen.

I motiveringen till den föreslagna 101 § anges det som ett exempel att om det exempelvis i lagtingslag föreskrivs att Ålands gymnasium har rätt att lämna ut uppgifter till Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet ska myndigheten i enlighet med den föreslagna bestämmelsen även ha rätt att lämna ut uppgifterna till en motsvarande arbetsmarknads- och studieservicemyndighet i riket om de övriga förutsättningarna i lagen är uppfyllda. På fastlandet ordnas utbildning av privata aktörer, såsom stiftelser, utöver myndigheterna. Under den fortsatta beredningen av propositionen skulle det kunna göras en utredning av möjligheterna att utvidga bestämmelsen till att utöver myndigheter omfatta andra aktörer som sköter motsvarande uppgifter, bland annat ordnar utbildning enligt samma lagstiftning, för att informationsutbytet i sådana situationer inte är beroende av utbildningsanordnarens juridiska form.

25 § 25 punkten i propositionen handlar om behörighet i frågor som rör undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde. Det verkar som om paragrafen strider mot motiveringen till paragrafen, eftersom det i motiveringen står att "genom dem preciseras att läroplikten hör till lagtingets lagstiftningsbehörighet", men detta inte syns i den avsedda punkten i själva paragrafen.

Baserat på motiveringen förstår vi dock att avsikten inte är att i praktiken ändra fördelningen av behörigheterna i frågor som rör utbildning, och därför kommenterar vi inte det.

Backman Heidi
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Granskog Pamela
Opetus- ja kulttuuriministeriö